

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning ändras. Utgångspunkten för propositionen är att restauranger och andra förplägnadsrörelser är rökfria.

Avsikten är dock att tobaksrökning skall vara tillåten i restaurangers eller förplägnadsrörelsers inomhuslokaler i ett separat rökrum som godkänts för tobaksrökning. Näringsidkaren kan fatta beslut om huruvida han eller hon skall reservera ett rökrum för detta ändamål.

Rökrummet skall inrättas med hjälp av sådana tekniska metoder att tobaksrök inte sprider sig från rummet till övriga inomhuslokaler. Enligt förslaget skall det vara förbjudet att servera och förtära mat och dryck i rökrummet. Även i övrigt skall det vara för-

bjudet att utföra arbete i rökrummet, med undantag av nödvändiga åtgärder som vidtas av ordningsskäl.

Enligt förslaget skall kommunens byggnadstillsynsmyndighet godkänna rökrum i samband med bygglov. Byggnadstillsynsmyndigheten kan bestämma att rökrummet skall rättas när det framgår att tobaksrök tränger in i lokaler inomhus eller att rökrummet i övrigt inte uppfyller uppställda krav. Byggnadstillsynsmyndigheten kan förena sina bestämmelser med vite eller hot om tvångsutförande. Tobaksrökning i restauranger övervakas av kommunens tillsynsmyndighet enligt tobakslagen och arbetarskyddsmyndighet.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juni 2007.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	5
2.1. Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1. Lagstiftning	5
Tobakslagen	5
Arbetarskyddslagen	5
Statsrådets förordning om avvärjande av cancerrisk i anslutning till arbete	5
Arbetsministeriets beslut om cancerframkallande agenser.....	5
Statsrådets beslut om tobaksrök i omgivningen och avvärjande av cancerrisk i samband därmed i arbete	5
Lagen angående vissa grannelagsförhållanden	6
Hälsoskyddslagen	6
Alkohollagen	6
Folkhälsolagen och lagen om företagshälsovård	7
Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till livsmedelslag samt lag om ändring av hälsoskyddslagen (RP 53/2005 rd).....	7
2.1.2. Beskrivning av myndighetstillsynen gällande tobaksrökning	8
2.1.3. Begrepp.....	9
Inomhuslokaler	9
Hotellrum, inkvarteringsrum och serveringsutrymme.....	10
Spelutrymme och bardisk.....	10
Terrasser och andra platser utomhus.....	10
2.1.4. Vissa arbetstagargruppers befogenheter.....	10
Ordningsmän	10
Städare.....	10
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i andra länder	11
2.2.1. Lagstiftning	11
2.2.2. Irland	11
2.2.3. Norge.....	11
2.2.4. Nya Zeeland	11
2.2.5. Italien	11
2.2.6. Sverige	11
2.2.7. Estland.....	12
2.2.8. Spanien	12
2.3. Bedömning av nuläget	12
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	13
3.1. Målsättning.....	13
3.2. Alternativa realiseringsätt.....	13
3.3. De viktigaste förslagen	14

4.	Propositionens konsekvenser	14
4.1.	Ekonomiska konsekvenser	14
4.2.	Erfarenheter av förbud mot tobaksrökning på restauranger i Irland och Norge 15	
4.3.	Konsekvenser för myndigheterna	15
4.4.	Samhälleliga konsekvenser och konsekvenser för miljön	16
5.	Beredningen av propositionen	16
5.1.	Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	16
5.2.	Remissyttranden och hur de har beaktats.....	16
6.	Samband med andra propositioner.....	17
DETALJMOTIVERING.....		18
1.	Lagförslag.....	18
1.1.	Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	18
2.	Närmare bestämmelser och föreskrifter.....	22
3.	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	22
4.	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	23
LAGFÖRSLAG		24
Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning		24
BILAGA.....		27
PARALLELLTEXTER.....		27
Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning		27

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Tobaksrök i omgivningen är en av de värsta arbetarskydds- och företagshälsovårdsriskerna, som i fråga om farlighet hänförs till klass B 1 bland de cancerframkallande ämnena. En rökfri andningsluft på arbetsplatsen är varje arbetstagares rätt och en viktig arbetarskydds- och hälsofaktor på arbetsplatsen. Genom bestämmelserna i lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976), nedan tobakslagen, och i arbetarskyddslagen (738/2002) uppfylls bl.a. det krav i 18 § 1 mom. i grundlagen enligt vilket det allmänna skall sörja för skyddet av arbetskraften, det krav i 19 § 3 mom. i samma lag enligt vilket det allmänna skall främja befolkningens hälsa och det krav i 20 § 2 mom. enligt vilket det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en sund miljö.

Tobakslagstiftningen har tämligen väl gjort det möjligt att skydda arbetstagare och kunder mot exponering för tobaksrök på de flesta arbetsplatser, i offentliga utrymmen och i allmänna kommunikationsmedel. Lagstiftningens syfte att förhindra även att restaurang- och andra förplägnadsrörelsers samt hotell- och andra inkvarteringsrörelsers gäster och arbetstagare utsätts för tobaksrök har dock inte kunnat uppnås såsom avsetts. Detta beror på att de tekniska arrangemangen då det gäller maximiutrymmen för rökare på restauranger och andra serveringslokaler är så komplicerade att de ofta har misslyckats. De tekniska lösningarna, placeringen och indelningen av utrymmena har inte hindrat tobaksrök från att sprida sig till områden där tobaksrökning är förbjuden. Likaså har vid definierandet av utrymmen som inomhuslokaler eller separata rökrum uppstått begreppslig oklarhet som har bidragit till att försvåra verkställandet av lagen i praktiken. Kommunnerna är tillsynsmyndigheter då det gäller dessa bestämmelser.

Enligt professor Kari Reijulas utredning om hur kunderna och arbetstagarna på restauranger exponeras för tobaksrök (social- och

hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemorior 2004:15) har exponeringen minskat mycket långsamt då det gäller restaurangarbete. Trots att lagen har skärpts utsätts var tredje restaurangarbetare för tobaksrök över fyra timmar om dagen. Enligt utredningen beror detta för det mesta på att den luft som tas in på röksidan förs ut från rummet på den rökfria sidan, varvid rök tränger in från röksidan till den rökfria sidan. Rumsarrangemangen har då misslyckats.

Enligt ovan nämnda utredning utsätts arbetstagare och kunder i matrestauranger dock endast i liten utsträckning eller inte alls för tobaksrök, eftersom man i allmänhet där inte röker medan man äter. Däremot utsätts arbetstagare och kunder i nattklubbar, dansrestauranger och små pubar under vissa tider på dygnet för mycket kraftigt tobaksrök. Enligt utredningen hade man endast på få ställen vidtagit åtgärder för minskande av tobaksrökmängden och vid val av rökfria områden hade man inte alltid lyckats beakta luftströmmarna. De mätningar som utförts av Nylands regioninstitut för arbetshygien visar även att den föregående ändringen av tobakslagen inte har lett till önskat resultat för arbetstagarnas del, dvs. till minskad exponering för tobaksrök.

Oberoende av arten av anställningsförhållandet skall restaurangarbetarna vara i samma ställning som andra finska arbetstagare då det gäller arbetarskyddet. Det innebär att alla utrymmen där det utförs arbete skall vara rökfria. Arbetarskyddsmyndigheterna övervakar på arbetsplatserna att arbetsgivarna iakttar den lagstiftning som förpliktar dem.

Dessutom kan för lagstridig kontinuerlig tillåtelse av tobaksrökning i inomhuslokaler och utomhusutrymmen, där tobaksrökning är förbjuden, för försummelse av skyddsåtgärder enligt tobakslagen dömas till böter. Det förutsätter att innehavaren av en inomhuslokal, arbetarskyddsmyndigheten, polisen eller kommunen anmäler försummelsen till allmän åklagare. Påföljds- och kontrollsystemet har inte fungerat effektivt.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. Lagstiftning

Tobakslagen

Enligt 12 § i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden bl.a. på arbetsplatser i gemensamma och allmänna samt för kunder avsedda lokaler. Tobaksrökning är förbjuden också vid bardisken och i spelutrymmen på restauranger och andra förplägnadsrörelser, om det inte annars kan förhindras att arbetstagarna där exponeras för tobaksrök. Enligt avvikelsen i 13 § i lagen kan tobaksrökning tillåtas på restauranger och andra förplägnadsrörelser vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Lagen förutsätter dock att man ser till att tobaksrök inte sprider sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Enligt 11 a § i lagen är tobaksrök ett karcinogen, och för skydd mot tobaksrök i arbete gäller vad som bestäms om arbetarskydd.

Arbetarskyddslagen

Med stöd av arbetarskyddslagen skall arbetsgivaren i mån av möjlighet undanröja olägenheter och risker såsom tobaksrök från alla arbetsutrymmen. Om detta inte är möjligt skall arbetstagaren skyddas för exponering av tobaksrök. Enligt 33 § i lagen skall på arbetsplatsen finnas tillräckligt med tjänlig andningsluft och ventilationen på arbetsplatsen skall vara tillräckligt effektiv och ändamålsenlig. Det kräver ventilation eller annan rengöring av luften så att den är så ren som möjligt. Enligt 36 § i lagen skall städningen utföras så att den inte medför olägenheter eller risker för arbetstagarnas säkerhet eller hälsa och enligt 37 § luftföreningarnas spridning i mån av möjlighet förhindras genom att källan för föreningarna isoleras eller placeras i ett slutet rum eller en sluten apparat samt avlägsnas med hjälp av ändamålsenlig ventilation. Enligt 38 § i lagen skall arbetstagarnas exponering begränsas så att den inte medför olägenheter eller risker för ar-

betstagarnas säkerhet eller hälsa eller reproduktiva hälsa.

Statsrådets förordning om avvärjande av cancerrisk i anslutning till arbete

Enligt statsrådets förordning om avvärjande av cancerrisk i anslutning till arbete (716/2000) skall på en arbetsplats där det på goda grunder kan antas att arbetet medföra ökad risk för arbetstagaren att insjukna i cancer omfattningen av den exponering som arbetstagarna utsätts för samt exponeringstidens längd minskas så att den är så liten som det tekniskt är möjligt. Arbetsgivaren skall också försöka begränsa mängden av sådant agens som medför risk för cancersjukdom och hålla antalet arbetstagare som utsätts eller eventuellt kan utsättas för exponering så liten som möjligt, förhindra att ämnen som medför risk för cancersjukdom inte kan frigöras på arbetsplatsen eller att frigörandet är så obetydligt som möjligt, effektivitera lokala eller allmänna ventilationssystem, utveckla arbetsmetoder, allmänna skyddsanordningar och användningen av personlig skyddsutrustning, informera arbetstagarna, avgränsa riskområden, använda lämpliga varnings- och säkerhetsskyltar samt samla in och förstöra avfallet på ett säkert sätt. Enligt förordningen får exponeringen av ämnen som medför risk för cancersjukdom inte överskrida gränsvärdena i bilagan till förordningen.

Arbetsministeriets beslut om cancerframkallande agenser

Enligt arbetsministeriets beslut om cancerframkallande agenser (838/1993) skall arbetsgivaren enligt 3 § i statsrådets förordning om avvärjande av cancerrisk i anslutning till arbete föra en förteckning över dem som i sitt yrke är exponerade för cancerframkallande ämnen och processer.

Statsrådets beslut om tobaksrök i omgivningen och avvärjande av cancerrisk i samband därmed i arbete

I statsrådets beslut om tobaksrök i omgivningen och avvärjande av cancerrisk i samband därmed i arbete (1153/1999) åläggs ar-

betsgivaren att bedöma arten och omfattningen av den exponering som arbetstagarna utsätts för samt exponeringstidens längd och de risker för arbetstagarens hälsa och säkerhet som exponeringen medför samt vidta nödvändiga åtgärder. Om arbetstagarna i betydande grad utsätts för exponering för tobaksrök i omgivningen, skall arbetsgivaren vidta de åtgärder för avvärjande och minskning av exponering som nämns i förordningen. Med dessa avses skyddande av arbetstagarna så att omfattningen av exponeringen och exponeringstiden minskas så mycket som det tekniskt och med utnyttjande av lokaliteternas konstruktionsmässiga lösningar rimligen är möjligt. I förordningen ingår även en exempelvis förteckning över de åtgärder och tekniska lösningar, med hjälp av vilka målet kan uppnås.

Lagen angående vissa grannelagsförhållanden

På restauranger kan rökning förorsaka olägenheter även i omgivningen då tobaksrök och tobakslukt sprider sig till grannfastigheterna eller gatan. Särskilt på sommaren ökar olägenheterna på grund av vädring av restaurangernas inomhuslokaler och i samband med terrassservering. Även i det fall att tobaksrökning i allt högre grad förbjuds inomhus, flyttar sig rökarna sannolikt till utrymmen utomhus i närheten av restaurangen.

Enligt 17 § i lagen angående vissa grannelagsförhållanden får inte en fastighet, byggnad eller lägenhet användas så att grannarna eller de som bor eller innehar fastigheter, byggnader eller lägenheter i närheten orsakas oskäligt besvär av ämnen som är skadliga för miljön, sot, smuts, damm, lukt, fukt, buller, skakning, strålning, ljus, värme eller annan motsvarande påverkan. Vid bedömning av hur oskäligt besväret är skall beaktas de lokala förhållandena, hur vanligt besväret är i övrigt, hur kraftigt och varaktigt besväret är, den tidpunkt då besväret uppstod samt andra motsvarande omständigheter.

Hälsoskyddslagen

Utövande av verksamhet som orsakar sanitär olägenhet är sådan verksamhet som krä-

ver tillstånd enligt hälsoskyddslagen (763/1994).

Enligt 13 § i hälsoskyddslagen skall verksamhetsidkaren i god tid innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om förläggande av ett arbetsutrymme, vars verksamhet kan ge upphov till sanitär olägenhet eller någon från sanitär synpunkt därmed jämförbar verksamhet, i ett bostadshus eller på ett område där det finns bostadslägenheter.

Enligt 4 § i hälsoskyddsförordningen (1280/1994) skall en anmälan enligt 13 § i hälsoskyddslagen göras skriftligen till hälsoskyddsmyndigheten i den kommun på vars område verksamheten skall idkas. Av anmälan skall framgå bl.a. uppgift om var den plats som reserverats för verksamheten är belägen, uppgifter om den tilltänkta verksamheten, utredning om ventilation samt andra uppgifter som behövs för bedömning av den sanitära olägenheten och eventuella åtgärder som kan vidtas för att förhindra sanitär olägenhet. Till anmälan skall fogas behövliga ritningar.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall utan dröjsmål granska anmälan och företa ett sådant inspektionsbesök som behandlingen av anmälan eventuellt förutsätter. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall tillstålla länsstyrelsen en kopia av de allmänna föreskrifter som den har meddelat i syfte att förebygga sanitär olägenhet och övervaka de sanitära förhållandena (hälsoskyddsordning).

Enligt hälsoskyddslagen skall även förläggande av en livsmedelslokal eller väsentlig ändring av verksamheten anmälas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten innan förplägnadsrörelsen inleds.

Alkohollagen

Med stöd av 21 § i alkohollagen (1143/1994) får servering av alkoholdrycker bedrivas endast av den som tillståndsmyndigheten har beviljat serveringstillstånd. Serveringstillstånd beviljas tills vidare, för viss tid eller tillfälligt. Serveringstillståndet gäller ett visst serveringsställe.

Enligt alkohollagen skall serveringsstället vara lämpligt för restaurangbruk och på serveringsstället får alkoholdrycker serveras endast på ett av tillståndsmyndigheten godkänt serveringsområde där effektiv övervakning kan ordnas och dessutom skall serveringsområdet märkas ut eller avgränsas på ett för kunderna tydligt sätt, om det inte annars klart kan urskiljas. Trafiken till och från serveringsområdet skall kunna kontrolleras effektivt.

Enligt 21 c § i alkohollagen skall en plan angående avgränsning av serveringsområdet läggas fram för tillståndsmyndigheten. Serveringsområdet kan ändras på anmälan av tillståndsinnehavaren. En förutsättning för ändring av serveringsområdet är dock att tillståndsmyndigheten ger tillstånd till det, om ändringen är av betydelse för övervakningen av serveringen.

Enligt 20 § i förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994) beviljas serveringstillstånd för alkoholdrycker på skriftlig ansökan av länsstyrelsen i det län där serveringsstället är beläget. Enligt 21 § 2 mom. i förordningen skall till ansökan fogas bl.a. en plan angående avgränsning av serveringsområdet jämte ritningar och andra utredningar om sökandens ekonomiska situation, organisation, personal, ansvariga föreståndare, antalet kundplatser samt serveringsstället och serveringsområdet som gäller förutsättningarna för beviljande av tillstånd och som tillståndsmyndigheten anser vara nödvändiga.

Enligt 21 c § i alkohollagen är ett villkor för att serveringsstället och dess lokaler skall få användas för restaurangändamål att de uppfylla de krav som ställs i lagstiftningen. Sådana bestämmelser ingår särskilt i den lagstiftning som gäller byggande, brand- och räddningsväsendet samt hälsoskydd. Den kommunala myndighetens beslut på basis av anmälan om livsmedelslokal är en förutsättning för att utskänkning av alkoholdrycker kan inledas.

Tillståndsmyndigheten kan vid behov kräva tilläggsutredningar angående förutsättningar för beviljande av tillstånd, begränsning av tillståndet eller ställande av villkor som är nödvändiga med tanke på övervakningen och upprätthållandet av allmän ordning.

Folkhälsolagen och lagen om företagshälsovård

Enligt 14 § 1 mom. 7 punkten i folkhälsolagen (66/1972) åligger det kommunen att inom folkhälsoarbetet bereda arbetstagare som arbetar på arbets- och verksamhetsplatser inom kommunen sådana företagshälsovårdstjänster som arbetsgivaren skall svara för enligt 12 § lagen om företagshälsovård eller enligt andra författningar och enligt vad som bestämts med stöd av dem,

Enligt 12 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) hör till företagshälsovård som arbetsgivaren enligt 4 § skall ordna i enlighet med god företagshälsovårdspraxis att:

- utreda och utvärdera hälsan och säkerheten i arbetet och arbetsförhållandena genom upprepade arbetsplatsbesök och andra metoder inom företagshälsovården med beaktande av exponeringarna på arbetsplatsen, arbetets belastning, arbetsarrangemangen samt risken för olycksfall och våld liksom även beaktande av dessa faktorer då arbetet, arbetsmetoderna och arbetslokalerna planeras samt vid förändringar i arbetsförhållandena,

- utreda, utvärdera och följa risker och men för hälsan till följd av arbetet, arbetstagarnas hälsotillstånd samt arbets- och funktionsförmågan inklusive särskild risk för ohälsa på grund av arbetet och arbetsmiljön samt hälsoundersökningar som följer av ovan nämnda omständigheter med beaktande av arbetstagarens individuella egenskaper, och

- lägga fram åtgärdsförslag i syfte att förbättra hälsan och säkerheten i arbetet, vid behov för att anpassa arbetet till arbetstagarens förutsättningar, för att bevara och främja arbetstagarnas arbets- och funktionsförmåga samt för att följa hur åtgärdsförslagen genomförs.

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till livsmedelslag samt lag om ändring av hälsoskyddslagen (RP 53/2005 rd)

Avsikten är att den nya livsmedelslagen skall ersätta den gällande livsmedelslagen, lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel samt kapitel 8 i hälsoskyddslagen som gäller livsmedelshygien. Avsikten är att det kapitel i hälsoskyddslagen

som föreslås bli upphävt överförs till den nya livsmedelslagen. Utgångspunkten är att lagen skall tillämpas i alla stadier i distributionskedjan för livsmedel. Inledandet av en verksamhet i en livsmedelslokal eller betydande ändringar i verksamheten skall, med undantag för verksamhet som kan anses obetydlig, förutsätta en tillsynsmyndighets godkännande. De myndigheter som utövar tillsyn enligt lagen skall huvudsakligen ha samma uppgifter som de har enligt gällande lagstiftning.

Enligt gällande 13 § 3 mom. i hälsoskyddslagen skall verksamhetsidkaren i god tid innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om att en livsmedelslokal anläggs eller tas i bruk. Enligt 15 § i hälsoskyddslagen granskar hälsoskyddsmyndigheten anmälan och fattar beslut med anledning av den. Med en livsmedelslokal avses enligt 34 § i hälsoskyddslagen bl.a. en lokal eller en del därav, där livsmedel som är avsedda att säljas eller överlåtas tillverkas, förvaras, saluförs, serveras eller på annat sätt hanteras. Förplägnadsrörelser är livsmedelslokaler. I praktiken betraktas också servering av bara drycker som hantering av livsmedel. Avsikten är att överföra även gällande 13 § 3 mom. i hälsoskyddslagen som gäller anmälan om livsmedelslokal till livsmedelslagen. Avsikten är att där i stället för om anmälningsförfarande förskriva om förfarande för godkännande av livsmedelslokal. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall en livsmedelslokal vara godkänd av tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds eller ändras på betydande sätt.

2.1.2. Beskrivning av myndighetstillsynen gällande tobaksrökning

Den allmänna ledningen och styrningen gällande bestämmelser och föreskrifter i tobakslagen ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Tillsynen och styrningen av den ankommer på Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, nedan Produkttillsynscentralen.

Produkttillsynscentralen verkställer sin allmänna tillsynsuppgift genom att styra länsstyrelserna och kommunerna i skötseln av de uppgifter som föreskrivs för dem i tobaksla-

gen. I egenskap av tillsynsmyndighet har den även vissa egentliga tillsynsuppgifter, såsom tillsyn över reklam, tobaksprodukters sammansättning och kvalitet samt tillsyn över försäljning till den del det gäller mätning av halten av menliga ämnen, märkningsuppgifter och framläggande av tobaksprodukter.

Länsstyrelsen styr inom länets område kommunerna i verkställigheten av tobakslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Den lokala tillsynen över tobakslagen ankommer på kommunerna. Kommunerna övervakar på sitt område minutförsäljningen av tobak och tobaksreklam samt att rökförbudet iakttas. I praktiken ankommer tillsynen i de flesta fall på den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgifter.

Angående krav som ställs på byggprojekt i fråga om planeringen och om myndighetstillsyn föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Med tillsynsmyndighet för byggprojekt avses härvid kommunens byggnadstillsynsmyndighet (en nämnd) samt kommunens byggnadsinspektör. Dessa övervakar byggnadsverksamheten med tanke på det allmänna intresset och behandlar planerna ur denna synvinkel.

Arbetskyddsmyndigheten övervakar att tobakslagen iakttas på arbetsplatserna som en del av den allmänna tillsynen över arbetarskyddet. Den övervakar att arbetsgivarna iakttar de förpliktelser som binder dem enligt tobakslagen och svarar för tillsynen i fråga om den cancerrisk som tobaksrök framkallar i omgivningen.

Verksamhet som orsakar sanitär olägenhet skall anmälas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skall utan dröjsmål granska anmälan och vid behov göra ett inspektionsbesök i affären. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten tillställer länsstyrelsen en kopia av de föreskrifter som den meddelat i syfte att förebygga sanitär olägenhet och övervaka de sanitära förhållandena. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten godkänner även en lokal som livsmedelslokal innan förplägnadsrörelsen inleds.

Tullen övervakar att importförbudet som gäller tobak som är avsedd för användning i

munnen följs.

Polisen övervakar att förbudet mot tobaksrökning vid offentliga tillställningar iakttas.

Enligt lagen om arbetarskyddsförvaltning (16/1993) är arbetarskyddsförvaltningens uppgift att under ledning av social- och hälsovårdsministeriet sköta den regionala handledningen av och tillsynen över arbetarskyddet. Övervakningen av att bestämmelser och föreskrifter om arbetarskyddet iakttas ankommer på arbetarskyddsmyndigheterna, dvs. arbetarskyddsdistrikten och social- och hälsovårdsministeriets arbetarskyddsavdelning. Arbetarskyddsmyndigheternas grundläggande uppgifter består dels av övervakningen av att lagstiftningen iakttas och dels av uppgifter som hör till användningen av tvångsmedel.

De viktigaste är de bestämmelser vilkas efterlevnad arbetarskyddsmyndigheterna skall övervaka ingår i lagstiftningen om de förhållanden under vilka arbete utförs, såsom arbetarskyddslagstiftningen, lagstiftningen om arbetstid och anställningsförhållanden samt lagstiftningen om företagshälsovård. Det innebär att arbetarskyddsmyndigheterna övervakar iakttagandet av de på bestämmelserna om säkerhet och hälsa i arbetet baserade förpliktelser, om vilka föreskrivs t.ex. i tobakslagstiftningen.

Om arbetarskyddsinspektörens rättigheter föreskrivs i 4 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/1973), nedan tillsynslagen. En inspektör har rätt att företa inspektion utan att meddela om saken i förväg. Inspektören gör upp ett protokoll över inspektionen där han ger anvisningar gällande brister och missförhållanden som konstaterats vid inspektionen samt om hur de skall avhjälpas. Protokollet är dock inte juridiskt bindande för arbetsgivaren och kan således inte överklagas. Arbetarskyddsbyrån kan dock genom sitt beslut förplikta arbetsgivaren att inom en lämplig tid vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för förhindrande av omedelbar fara för liv eller hälsa, förbjuda en anordning eller arbetsmetod eller förbjuda att arbetet fortsätter, tills bristen eller missförhållandet har avhjälpats.

Arbetarskyddsmyndighetens förpliktande beslut är ett förvaltningsbeslut som kan över-

klagas. Beslutet kan förenas med hot om vite, hot om tvångsutförande, hot om avbrytande av arbetet eller hot om förbud mot användande av en anordning eller en arbetsmetod.

2.1.3. Begrepp

Allmänt

Enligt 5 kap. i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden i vissa lokaler och utomhusområden samt också vid bardisken och i spelutrymmen på restauranger, om det inte annars kan förhindras att arbetstagarna där exponeras för tobaksrök. I lagens 2 kap. 2 mom. som gäller tillämpningsområdet har dock inte närmare definierats hurudana lokaler som avses.

Enligt 52 § 1 mom. i markanvändnings- och bygglagen bestäms att vid utformningen av arbetslokaler iakttas i tillämpliga delar de krav som i fråga om bostadsrum ställs på bostadsutformningen.

Enligt miljöministeriets förordning om bostadsplanering som trädde i kraft den 1 mars 2005 och som ingår i Finlands byggbestämmelsesamling avses med rumsyta den yta som begränsas av rummets innerväggar eller deras tänkta förlängningar. Enligt förordningen är lägenhetsyta den yta som begränsas av den inre av ytan av väggarna runt bostaden samt den inre ytan av i bostaden befintliga bärande och andra för byggnaden nödvändiga byggnadsdelar.

Enligt 155 § 1 mom. i markanvändnings- och bygglagen skall det i samband med ett bostadshus ordnas tillräckligt med plats utomhus för lekplatser och vistelseområden. Dessa platser och områden skall på ett tryggt sätt avskiljas från det område som är reserverat för trafik.

Inomhuslokaler

Enligt 12 § 1 mom. 5 punkten i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden på arbetsplatser i gemensamma och allmänna samt för kunder avsedda lokaler. Enligt förarbetena till lagen (RP 116/1993 rd) avses med de anställdas gemensamma lokaler på arbetsplatser alla de utrymmen på arbetsplatsen som är i de anställdas gemensamma användning och

som inte är arbetslokaler. Med allmänna lokaler på arbetsplatser avses de lokaler på en arbetsplats till vilka allmänheten har obehindrat tillträde. Kundlokaler på arbetsplatser är de lokaler på arbetsplatsen som har reserverats för dem som sköter ärenden där. I paragrafens 5 punkt nämns inte arbetsplatsers utrymmen utomhus.

En inomhuslokal kan uppstå även så att utomhus, vanligen på en öppen ram, byggs vägg- och taktytor med hjälp av tältduk eller skyddsduk, dvs. presenning. Likaså bildar ett tält en sådan inomhuslokal som avses i lagen.

Hotellrum, inkvarteringsrum och serveringsutrymme

Enligt 13 § 2 mom. i tobakslagen får rökning tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt på restauranger och andra förplägnadsrörelser vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 m². I bestämmelsen förekommer redan ordet ”rum”. Av lagen framgår dock inte om med rum avses t.ex. sådant rum som definierats i Finlands byggbestämmelsesamling. Med serveringsutrymme avses enligt lagen utrymme reserverat för förtärande av mat och dryck som serveras där. Beträffande definitionen av begreppet serveringsutrymme har social- och hälsovårdsutskottet i sitt betänkande (ShUb 38/1998 rd – RP 82/1998) ansett att Produkttillsyningscentralens uppgifter om utskänkningslokaler lämpligen bör utnyttjas när storleken på en serveringslokal slås fast. Begreppet serveringslokal används inte som sådant vid definition av begreppet utskänkningslokal enligt alkohollagen. I stället kallas det område som reserverats för utskänkning av alkoholdrycker serveringsområde.

Spelutrymme och bardisk

Enligt ovan nämnda betänkande av social- och hälsovårdsutskottet finns också på restauranger ställen där de anställda exponeras mer än genomsnittet för tobaksrök. Det här gäller bland annat dem som arbetar i barer och spellokaler där rökningen är mer koncentrerad än normalt. I överensstämmelse med detta togs i lagens 12 § in en ny 6 punkt. Be-

greppet har dock inte definierats närmare i lagen. Utskottet har dock i sitt utlåtande ansett att utrymmena i fråga hör till en restaurang.

Terrasser och andra platser utomhus

Terrasser och andra platser utomhus kan vara antingen täckta med tak, som olika paviljonger, eller placerade direkt på gatan utan tak. Även på sådana platser finns servering och utskänkning. I tobakslagen finns inte heller i fråga om sådana platser några bestämmelser som förbjuder tobaksrökning.

2.1.4. Vissa arbetstagargruppers befogenheter

Ordningsmän

Enligt 1 § i lagen om ordningsvakter (533/1999) bestäms om de skyldigheter och befogenheter som den som med stöd av förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser (727/1991) har utsetts att övervaka ordning och säkerhet (ordningsvakt) har i sitt uppdrag. En säkerhetsman som kan anses som en i lagen avsedd ordningsvakt skall således enligt 4 § i lagen särskilt övervaka att säkerheten inte äventyras för någon inom hans tjänstgöringsområde och omedelbart vidta brådskande åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten. Om de åtgärder som har vidtagits av ordningsvakten inte har varit tillräckliga, skall ordningsvakten underrätta polisen och vid behov räddningsmyndigheterna om de omständigheter som äventyrar säkerheten. En ordningsvakt har även rätt att med stöd av 9 § i lagen använda maktmedel.

Städare

Enligt 36 § 1 mom. i arbetarskyddslagen skall det ses till att på arbetsplatsen råder den ordning och renlighet som säkerhet och hälsa kräver. Städningen skall utföras så att den inte medför olägenheter eller risker för arbetstagararnas säkerhet eller hälsa. Städning är t.ex. avlägsnande av smuts, damm och skräp som kan förorsaka fara för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen. Om den fara som avfall för-

orsakar hälsan eller miljön bestäms i avfalls-lagen (1072/1993). Vid behov skall städning-en skötas utanför ordinarie arbetstid.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i andra länder

2.2.1. Lagstiftning

I Europeiska unionen har inte bestämmel-serna om tobaksrökning på restauranger harmoniserats.

I vissa europeiska länder och på annat håll i världen är tobaksrökning helt förbjuden på restauranger och andra utskänkingsrörelser eller begränsad till separata lokaler som re-serverats för detta. På Irland och i Norge är det helt förbjudet att röka inomhus på restau-ranger och andra utskänkingsrörelser. I Sve-ridge kan man från och med juni 2005 och i Estland efter en övergångsperiod på två år i juni 2007 röka endast i rökrum. Likaså är det enligt lag i Italien möjligt att bygga särskilda rökrum. Både i Spanien och i Storbritannien håller man på att bereda en lagstiftning som begränsar tobaksrökning på restauranger. Av de länder som ligger utanför Europa har vissa av Förenta Staternas delstater samt Nya Zee-land aktivt arbetat för att främja rökfrihet på restauranger och andra utskänkingsrörelser.

2.2.2. Irland

Irland förbjöd i mars 2004 som första land i Europa tobaksrökning på restauranger, pubar och nattklubbar. Landets tobakslagstiftning förbjuder, med vissa undantag, tobaksrök-ning på alla arbetsplatser. Enligt lagen skall rökningförbudet märkas ut. Brott mot för-budet kan leda till straff för ägare, chefer el-ler andra ansvariga.

2.2.3. Norge

Enligt Norges lag om skydd mot tobaks-skador (Lov om vern mot tobakksskader) har man inte efter juni 2004 fått röka på restau-ranger, barer, diskotek eller pubar. Enligt la-gen skall förbudet märkas ut tydligt och den som förvaltar lokalen eller lokalens ägare skall svara för den interna övervakningen av

förbudet. Den som bryter mot förbudet kan avlägsnas från lokalen. För avsiktligt brott mot lagen kan även dömas till böter.

2.2.4. Nya Zeeland

Efter Irland och Norge har Nya Zeeland som tredje land i världen i december 2004 helt förbjudit tobaksrökning på alla restau-ranger, barer, klubbar och kasinon. För brott mot eller underlåtelse att iaktta rökningför-budet kan både arbetsgivare och privatperso-ner dömas till böter.

2.2.5. Italien

I Italien är tobaksrökning förbjuden inom-hus på alla arbetsplatser, även på restauran-ger och andra utskänkingsrörelser, om det inte i dem har byggts något separat rökrum med ventilation. Lagen trädde i kraft i janua-ri 2005. Lokaler där tobaksrökning är förbju-den skall enligt lagen vara försedda med lämpliga skyltar. Skyltarna skall också inne-hålla uppgifter om vem som svarar för att la-gen iakttas i lokalen i fråga. För brott mot la-gen kan ges en skriftlig varning eller böter (27,5 – 275 euro), som fördubblas om på platsen samtidigt har funnits en tydligt gravid kvinna eller barn. Både rökaren och den in-stans som är ansvarig för lokalen kan bötfäl-las. En restauranginnehavare som inte har förhindrat tobaksrökning med lämpliga åt-gärder eller satt upp skyltar om rökförbud kan dömas till böter (220-2 200 euro). Lokalt utövas tillsynen över iakttagandet av lagen av myndigheterna. Dessutom kan medborgarna ringa till ett gratisnummer och rapportera brott som de har upptäckt.

2.2.6. Sverige

I Sverige trädde en reviderad tobakslag i kraft 1.6.2005. Lagen förbjuder tobaksrök-ning på serveringsställen. Enligt lagen kan tobaksrökning dock tillåtas i separata ut-rymmen som avsatts för rökning. Rökrummet skall uppfylla de villkor som uppställts för det i lagen. I rökrummet får inte förekomma servering och gäster får inte ta in mat eller dryck i det. Rummet skall vara beläget så att besökare inte behöver passera genom det och

arbetstagare skall endast tillfälligtvis behöva vistas i rummet när rökning pågår. För underlåtelse att övervaka efterlevnaden av den nya lagen kan ägaren till ett ställe dömas till böter eller i sista hand fråntas den licens som behövs för försäljning av alkohol. Denna åtgärd kan komma i fråga då den som bryter mot lagen inte trots uppmaningar och andra åtgärder har vidtagit lämpliga åtgärder för iakttagande av lagen. Den som röker på ett område där rökning är förbjuden kan avlägsnas från platsen om han trots förbud fortsätter att röka.

2.2.7. Estland

I Estland trädde en ny tobakslag i kraft i juni 2005. Efter en övergångsperiod får man från och med maj 2007 i barer, kaféer, pubar, nattklubbar, matserveringar och andra offentliga platser där det serveras mat och dryck röka endast i separata rökrum med ventilation. Estlands tobakslag förpliktar inte att bygga rökrum.

2.2.8. Spanien

I ett lagförslag som är under beredning ämnar man förbjuda tobaksrökning i alla inomhuslokaler på arbetsplatserna. Enligt förslaget kan på restauranger och barer, där den yta som reserverats för gästerna är 100 kvadratmeter eller mera byggas särskilda rum för tobaksrökning. Likaså är enligt förslaget separata rökrom tillåtna på nattklubbar och diskotek för personer över 18 år. Det rum som reserverats för rökning bör vara skilt från övriga utrymmen så att inte rökfria personer behöver gå igenom det. Syftet med rummet skall vara tydligt utmärkt. I rökrummet skall finnas separat ventilation eller tobaksröken skall avlägsnas från rummet på något annat effektivt sätt. På restauranger och barer där den yta som reserverats för gäster är 100 kvadratmeter eller över, kan byggas ett rökrum som är högst 30 procent av det utrymme som reserverats för gästerna. I andra fall där det är tillåtet att bygga ett rökrum får det utrymme som reserveras för rökning utgöra under 10 procent av den yta som avsetts för gästerna. Innehavaren av rökrummet ansvarar för att bestämmelser om det

iakttas. Enligt lagförslaget kan för brott mot rökförbudet dömas till böter, som beror på hur allvarligt brottet är. Brott mot bestämmelser som hänför sig till rökrummet, såsom bristande information, kan anses som en lindrig förseelse, som kan leda till böter för innehavaren av lokalen. Som en allvarlig förseelse kan anses bristande iakttagande av bestämmelserna om konstruktion och ventilation som gäller själva rökrummet. Även för detta kan lokalens innehavare dömas till böter.

2.3. Bedömning av nuläget

Den nuvarande tobakslagen tillåter på vissa villkor rökning på restauranger, hotell och inkvarterings- och förplägnadsrörelser. Efter som de tekniska lösningar som lagen kräver inte har hindrat tobaksrök att sprida sig till rökfria områden, är exponering för tobaksrök på arbetsplatsen fortfarande ett stort arbetarskyddsproblem. Enligt utredning finns det fortfarande arbetsplatser där arbetstagarna exponeras för tobaksrök antingen dagligen eller kontinuerligt under vissa tider på dygnet. Exponeringen sker särskilt på arbetsplatser med servering, såsom restauranger och hotell, men särskilt i små pubar (serveringslokalen under 50 m²), där tobaksrökning är tillåten i hela lokalen på grund av att den är så liten. I dessa situationer kan den exponering för tobaksrök som arbetstagarna utsätts för vara betydande.

Det är inte förbjudet att röka på terrasser eller täckta utrymmen utomhus. Tobaksrök kan dock lätt sprida sig från dessa utrymmen till restaurangens inomhuslokaler.

Iakttagandet av tobakslagen kräver effektiv och tillräcklig tillsyn. Det är dock svårt och i praktiken omöjligt att övervaka att tobakslagen följs i sådana förplägnadsrörelser där det är tillåtet att röka i en separat del av lokalerna. Det är svårt att övervaka tobakslagen i praktiken eftersom bestämmelserna i gällande lagstiftning om arrangemangen i fråga om utrymmena och det tekniska utförandet inte ger klara anvisningar rumsytor, ventilation, annat tekniskt utförande eller bedömning av hur röken sprider sig.

Det grundläggande problemet med tanke på tillsynen är att näringsidkare har tillåtit rök-

ning i rum som klassificerats som rökfria. Ett rum där rökfriheten har ordnats på detta sätt hålls inte rökfritt. I de flesta fall skulle rökfriheten av verksamhetsidkaren kräva att han eller hon övervakar och begränsar enskilda rökande kunders beteende, vilket i praktiken är omöjligt på restauranger av nattklubbstyp. Det har i praktiken varit omöjligt att någonsin i en lokal hindra att tobaksrök sprider sig med luftströmmar som föranleds av människors rörelser och andra orsaker från det område där rökning tillåts till rökfritt område om utrymmena inte fysiskt har skiljts från varandra. Det är dock omöjligt att utan mätningar entydigt konstatera att tobaksrök sprider sig. I gällande lag har inte verksamhetsidkaren ålagts att ordna detta. Å andra sidan räcker inte tillsynsmyndigheternas resurser på långt när till för kontrollmätning av inomhusluften i över 13 000 restauranger. Faktorer som hänför sig till mätning av tobaksrök och mätningsmetoder har utretts i social- och hälsovårdsministeriets publikation *Selvityksiä 2000:11 Tieteellinen peruskatsaus ympäristön tupakansavun terveyshaitoista* (Utredningar 2000:11, Grundläggande vetenskaplig utredning om sanitära olägenheter som föranleds av tobaksrök i omgivningen, svensk sammanfattning)

I den gällande tobakslagen ingår begrepp som inte har definierats i lagen, och problem som hänför sig till tolkningen av begreppen försvårar verkställandet av lagen i praktiken.

3. Propositionens mål och de viktiga förslagen

3.1. Målsättning

Propositionens mål är att restauranganställda eller andra anställda vid förplägnadsrörelser inte skall exponeras för tobaksrök i omgivningen. Detta är möjligt om huvudregeln är att rökning förbjuds i alla inomhuslokaler där det utförs arbete. Samtidigt förhindrar man de skadliga effekter som tobaksrök har på restaurangernas och andra förplägnadsrörelsers gäster.

3.2. Alternativa realiseringsätt

En lösning då det gäller förebyggande av

tobaksrökningens risker i lokaler där tobaksrökning för närvarande är tillåten på vissa villkor är att tobaksrökning förbjuds helt och hållet också i dessa lokaler. Det innebär att tobaksrökning skulle förbjudas i alla inomhuslokaler. Tobaksrökningen kan dock anses vara förknippad med individens grundlagstryggade frihet och självbestämmanderätt, såsom riksdagens biträdande justitieombudsman har konstaterat i samband med ett klagomålsärende år 2004. Å andra sidan är det enligt arbetarskyddslagen arbetsgivarens skyldighet att sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet, något som arbetstagararen även enligt grundlagen likaså har rätt till. Eftersom det av hälsoskäl är motiverat att begränsa tobaksrökningen på arbetsplatser är det inte oskäligt att förbjuda tobaksrökning där.

Ett totalförbud skulle innebära att kunderna är tvungna att gå ut för att röka. Detta skulle för sin del leda till att restauranggästerna hela tiden går ut och in. Detta kan åter orsaka störningar i ordningen och andra problem både för restaurangen och andra affärs- och bostadslokaler i byggnaden. Dessutom leder tobaksrökning utomhus på vintern till arrangemang som inte behöver vidtas i varma länder.

För effektivisering av tillsynssätten har man föreslagit att kommunerna genast skall kunna döma till kännbara böter för otillåten tobaksrökning som de upptäcker. Det skulle då vara fråga om medel som används för tillsyn i efterhand. Ett problem med tillsynsmedel i efterhand är dock att skadan redan är skedd. Det vore bättre att utveckla åtgärder som redan i förväg styr verksamheten så att man kan undvika missbruk.

För att förhindra att unga personer exponeras för tobaksrök på restauranger, pubar och andra förplägnads- och hotellokaler kan man bl.a. sätta upp en åldersgräns för inträde till lokalerna. Det är dock i praktiken svårt att övervaka en sådan begränsning.

I den arbetsgrupp som beredde en ändring av tobakslagens bestämmelser om tobaksrökning på restauranger togs även det alternativet att länsstyrelserna fungerar som tillståndsmyndighet då det gäller rökrum upp. Eftersom en konstruktion av rökrumstyp redan nu kräver bygglov av kommunen enligt

markanvändnings- och bygglagen, skulle detta alternativ ha lett till två överlappande tillståndsförfaranden. Ur näringsidkarens synvinkel kan det leda till att han eller hon förutom två överlappande ansökningar dessutom får två olika beslut i samma ärende. Trots att tillståndsförfarandet kunde förenklas även så att kommunens bygglovmyndighet tillställer länsstyrelsen bygglov för fastställelse ansåg arbetsgruppen att ett sådant förfarande inte skulle vara till någon avgörande nytta med tanke på själva saken. Eftersom bygglov för rökrummet skall behandlas i samarbete med kommunens miljö- och hälsovårdsnämnd behandlas ärendet även till denna del tillräckligt ingående i kommunen.

3.3. De viktigaste förslagen

Arbetstagares exponering för tobaksrök kan förhindras genom att tobaksrökning förbjuds i alla sådana inomhuslokaler där det utförs arbete. Dessutom skall man se till att tobaksrök inte sprider sig till arbetslokalerna från andra inomhuslokaler eller utifrån. Detta är möjligt med nuvarande tekniska lösningar och rökrummet kan skiljas från övriga inomhuslokaler så att rökning i rökrummet inte föranleder någon risk för arbetstagarnas hälsa.

Det föreslås att tobakslagen ändras så, att tobaksrökning i regel förbjuds i alla inomhuslokaler på restauranger och förplägnadsrörelser. Tobaksrökning kan dock tillåtas i separata rökrum som är godkända endast för detta ändamål.

Rökrummet bör i byggnadstekniskt hänseende skiljas från övriga inomhuslokaler i restaurangen. Det kan vara beläget inomhus i restaurangbyggnaden eller i en särskild byggnad. I vartdera fallet får tobaksrök inte sprida sig från rökrummet till restaurangen eller till något annat rökfritt område. Frånluften från rökrummet i restaurangbyggnaden skall ledas ut från rökrummet och får inte användas i luftcirkulationen. Likaså skall frånluften från en separat byggnad där man får röka ledas direkt ut.

Eftersom man i princip inte får arbeta i rökrummet får man inte heller servera där. Förbudet gäller alla arbetstagare oberoende av

typen av anställningsförhållande och även näringsidkarens eget arbete.

Den som bedriver affärsverksamhet inom restaurangbranschen och förplägnadsrörelser bör besluta om han eller hon förbjuder rökning i inomhuslokaler helt och hållet eller om han eller hon för detta ändamål reserverar ett separat rökrum inomhus för sina gäster. Kommunens byggnadstillsynsmyndighet avgör om planen för byggande av rökrum som godkänns i samband med ett bygglov som ansökts av byggnadens ägare eller innehavare. På detta sätt skulle rökrummet till alla delar omfattas av förhandstillsyn.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om rökrummets dimensionering och om byggnadstekniska krav, krav som hänförs till ventilation och övriga tekniska krav för rökrummet. Dimensioneringen kunde gälla bl.a. minimi- och maximimått för rökrummet eller dess yta eller volym i förhållande till förplägnadsrörelsens eller serveringsområdets storlek eller antalet kundplatser.

För effektivisering av tillsynen förslås att påföljdssystemet utvidgas så, att för förseelse mot rökförbud kan dömas även den som fortsätter att röka i en restaurang eller förplägnadsrörelse oberoende av affärsidkarens eller dennes representants eller tillsynsmyndighetens påminnelse.

För förtydligande av begreppen föreslås att i lagen tas in definitioner av begreppen inomhuslokal, arbetsutrymme och rökrum. Samtidigt överförs från förordningen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (225/1977) till lagen de definitioner av begreppen rökfri lokal, gemensamma utrymmen på en arbetsplats, lokal för allmänheten på en arbetsplats och lokal för kunder på en arbetsplats som ingår i förordningens 1 §.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Byggnads- och investeringskostnaderna för rökrum och fungerande ventilationssystem som föreslås i propositionen kan bli sådana att inte alla restauranger eller andra förpläg-

nadsrörelser har ekonomiska möjligheter att bygga sådana rökrum som föreslås. Dessutom uppställs för rökrum sådana krav på konstruktionen att det sällan är möjligt att bygga sådana i nuvarande restauranger eller andra förplägnadsrörelser. Detta gäller särskilt äldre byggnadsbestånd. Av dessa orsaker blir man sannolikt tvungen att förbjuda rökning i många företag. Dessutom kan man anta att en del av de rökande gästerna flyttar sig från restauranger eller andra förplägnadsrörelser till andra omgivningar och att inte bara rökningen utan också en del av alkoholkonsumtionen flyttar till andra ställen.

Verkningarna kommer särskilt att rikta sig mot små restauranger och förplägnadsrörelser som är belägna i bostadsfastigheter. Verkningarna är sannolikt i proportion störst utanför tillväxtcentra och i förorterna.

Förslaget kan leda både till att företagsverksamhet läggs ner och att företagets omsättning minskar, vilket leder till sämre systerställning särskilt i serveringsrestauranger. På andra restauranger och förplägnadsrörelser har förslaget inte någon större verkan.

Erfarenheter och undersökningar i andra länder visar närmast att de ekonomiska konsekvenserna har varit mindre än väntat.

4.2. Erfarenheter av förbud mot tobaksrökning på restauranger i Irland och Norge

I Irland har utskänkingsrörelsernas omsättning sjunkit under de senaste åren. Rökförbudet torde inte i sig ha någon större inverkan på saken, eftersom restaurangbranschen i hela landet drabbas av flera faktorer som påverkar försäljningen, såsom höga priser och förändringar i restaurangkulturen.

I Irland har den allmänna opinionen varit för rökförbud. Både rökfria personer och rökare stöder lagen och anser att den är en bra sak. Enligt en undersökning i Irland iaktas tobakslagen på arbetsplatserna, där luftkvaliteten har blivit bättre efter det att lagen trädde i kraft. I mätningar som utförts både före och efter lagens ikraftträdande kunde man konstatera att mängden skadliga partiklar i luften hade minskat avsevärt. Genom lagen har man effektivt kunnat minska arbetstagar- nas exponering för tobaksrök i omgivningen.

I Norge pågår som bäst en utvärdering av verkningarna av landets tobakslag. Liksom i Irland har lagen även i Norge lett till att luftkvaliteten har förbättrats avsevärt på arbetsplatserna. I Norge har rökförbudet på arbetsplatserna även minskat antalet rökare bland de anställda. Både i Norge och i Irland har rökarna oberoende av årstid förflyttat sig utomhus för att röka.

I Norge övervakas lagens efterlevnad av lokala myndigheter i kommunerna samt landets tillsynsmyndighet för arbetarskyddet. Enligt tillsynsmyndigheterna i Norge och Irland har det inte förekommit några större problem vid övervakningen.

4.3. Konsekvenser för myndigheterna

De lokala tillsynsuppgifterna gällande iakttagandet av tobakslagen ankommer på kommunen. Dessa uppgifter sköts i allmänhet som en del av den övriga hälsokontrollen. Restaurangerna berörs av hälsokontrollen och tillsynen över inskränkandet av tobaksrökningen kunde ske i samband med annan tillsyn utan att arbetsbördan i högre grad ökar i jämförelse med den nuvarande. Då det gäller arbetsplatserna fungerar även statens arbetarskyddsmyndigheter som tillsynsmyndigheter i fråga om iakttagandet av tobakslagen. Arbetarskyddsmyndigheterna kontrollerar redan nu hur tobakslagen iaktas i restaurangpersonalens arbetslokaler, vilket innebär att inte heller deras arbetsbörda skulle öka på grund av lagen.

Kommunernas byggnadslovsmyndigheter skulle få flera uppgifter vid behandlingen av byggnadslov för rökrum och genom eventuella åtgärder för rättelse av lagstridiga rökrum så att de uppfyller kraven i lagen. Tilläggsuppgifterna skulle dock bero av näringsidkarens beslut att bygga rökrum och antalet nya byggnadslov som föranleds härav.

Propositionen beräknas föranleda få tilläggsuppgifter för polisen eftersom tillsynsmyndigheterna redan enligt den nuvarande tobakslagen har rätt att få handräckning för genomförande av sina tillsynsskyldigheter och dylika uppgifter hör till polisens normala tjänsteuppdrag. Polisen övervakar också ordningsvaksutbildningen, i vilken

bör beaktas de faktorer som föranleds av rökförbud och rökrum enligt den föreslagna lagen.

4.4. Samhälleliga konsekvenser och konsekvenser för miljön

Genom lagförslaget skulle de restauranganställda skyddas mot ofrivillig och skadlig exponering för tobaksrök i omgivningen och samtidigt ur arbetarskyddssynvinkel komma i samma ställning som alla andra arbetstagare. Förslaget gäller en mycket kvinnodominerad bransch (70 procent av arbetstagarna är kvinnor) och utöver att det förbättrar hälsan rent allmänt skulle det även förbättra denna arbetsgrupps hälsa vid graviditet.

Redan en liten exponering för tobaksrök i omgivningen ökar inte bara cancerrisken utan dessutom risken för hjärt- och kärlsjukdomar med hälften av vad en aktiv tobaksrökning gör. Andra betydande hälsorisker som tobaksrökning i omgivningen förorsakar på arbetsplatserna är sjukdomar i andningsorganen och risk för fosterutvecklingen hos gravida kvinnor. Exponeringen för tobaksrök på restauranger motsvarar rökning av 1-6 cigaretter per dag och orsakar lätt permanent arbetsrelaterat nikotinberoende hos arbetstagarna. Detta är den största förklarande faktorn då det gäller tobaksrökningens utbredning bland restauranganställda. Genom att i lag föreskrivs att restauranganställdas arbetsmiljö skall vara rökfri kommer de uppräknade hälsoriskerna att försvinna eller minska avsevärt, vilket leder till en snabbt förbättrad arbetshälsa och minskad sjukfrånvaro då infektionerna i andningsorganen minskar.

Avsikten är att lagen skall gälla alla restauranger, och den kommer att bättre än tidigare skydda restauranggästerna mot ofrivillig exponering för tobaksrök överallt i restaurangerna. Det skydd som lagen ger skulle omfatta även gästerna i sådana restauranger där serveringsområdet är högst 50 m² och där man enligt gällande lag inte har behövt inskränka tobaksrökningen. Då tobaksrökningen koncentreras till separata rökrum som byggts inkom för ändamålet minskar den sporadiska rökningen bland särskilt unga restauranggäs-

ter och därigenom också risken att insjukna i nikotinberoende och bli permanent rökare.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningskedan och beredningsmaterial

Propositionen har beretts i en arbetsgrupp med uppdrag att bereda en lagändring gällande tobaksrökningen på restauranger. Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt arbetsgruppen i februari 2005. Regeringens proposition har också behandlats i den socialpolitiska ministerarbetsgruppen.

Professor Kari Reijulas rapport om hur bestämmelserna i tobakslagen tillämpas i Finland Utredningsmannens rapport blev färdig i september 2004 (Social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemorior 2004:15, finns bara på finska). Reijula lade fram två alternativ för hur man kan minska eller förhindra exponeringen för tobaksrök i restauranger: antingen att rökning förbjuds helt i alla restauranger eller att restaurangerna har separata rökutrymmen.

Riksdagen fogade i sitt svar (Rsv 275/1998 rd) på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning ett uttalande. I uttalandet konstateras att riksdagen förutsätter att regeringen följer upp effekterna av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning och vidtar nödvändiga åtgärder för att ytterligare minska rökningen bland befolkningen.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Om förslaget har erhållits utlåtanden från justitieministeriet, inrikesministeriet, miljöministeriet, Finlands Kommunförbund, Rakkennustarkastusyhdistys RTY och arbetarskyddsdistrikten. I utlåtandena har remissinstanserna förhållit sig positiva till restaurangernas rökfrihet och bygglovförfarandet angående separata rökrum. Man har strävat efter att beakta ändringsförslagen i yttrandena.

6. Samband med andra propositioner

Regeringen har överlämnat till riksdagen en separat proposition med förslag till lagar om ändring av hälsoskyddslagen, lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning samt kemikalielagen (RP 179/2005 rd) samt en proposition med förslag till lag om tillsy-

nen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen och till vissa lagar som har samband med den (RP 94/2005 rd). I propositionerna föreslås bland annat ändring av 14 § tobakslagen som föreslås att ändras även i denna proposition. I den tidigare propositionen föreslås att sakinnehållet i 14 § överförs till en ny 14 b §, vilket borde beaktas vid riksdagsbehandlingen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

2 §. Det föreslås att i paragrafens 1 mom. tas in nya 10-16 punkter för förtydligande av de begrepp som gäller vissa lokaler som förekommer i lagen. Ändringen ger bättre möjligheter att genom tillsyn ingripa i rökning i lokaler där rökning enligt lagen är förbjuden.

Enligt 10 punkten i paragrafen avses med inomhuslokal ett slutet rum med tak, golv och väggar oberoende av tillverkningssätt eller –material. Som sådant rum avses vilket som helst rum, vars konstruktion minskar ventilation så att tobaksrök samlas i rummet.

En inomhuslokal kan följaktligen bildas även så, att man genom att lägga till en plan yta bildar ett slutet rum. För att bildning av en inomhuslokal krävs också att utrymmet är avsett som bostads-, vistelse-, vänt- eller arbetsrum. En inomhuslokal kan således inte vara t.ex. endast ett tak utan väggar eller något annat täckt utrymme om man inte kan konstruera ett slutet rum av det genom att lägga till en plan yta.

Inomhuslokaler kan i praktiken bestå av ett rum eller en hel lägenhet. Paragrafen motsvarar till sakinnehållet de bestämmelser i 52 § 1 mom. i markanvändnings- och byggförordningen, som gäller utformning av arbetslokaler, vilka gäller de bostadsrumsrelaterade krav som skall iaktas vid utformningen av dessa lokaler.

Enligt paragrafens 11 punkt definieras ett arbetsutrymme som en inomhuslokal eller ett utomhusutrymme där det utförs arbete. Definitionen är nödvändig eftersom det i propositionen föreslås att tobaksrökning förbjuds endast i inomhuslokaler och det särskilt i utomhusutrymmena på terrassrestauranger får finnas servering och utskänkning.

Enligt paragrafens 12 punkt avses med röktrum en av byggnadstillståndsmyndighetens godkänt inomhuslokal som är avsedd för detta ändamål och som är byggnadstekniskt

separat. Tobaksrök får inte sprida sig från röktrummet till sådana utrymmen där tobaksrökning är förbjuden.

Enligt paragrafens 13 punkt avses med rökfri lokal en inomhuslokal där tobaksrökning är förbjuden eller en del av en sådan lokal. Definitionen motsvarar 1 § 8 punkten i gällande förordning om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (225/1977).

Enligt paragrafens 14 punkt avses med gemensamt utrymme på en arbetsplats sådana vilorum, måltidsrum, sanitetsutrymmen och andra personalutrymmen som finns på en arbetsplats och är avsedda för de anställda eller som används gemensamt av dem och sådana korridorer, hallar och trappuppgångar som används av de anställda samt sådana inomhuslokaler som är avsedda som annan samlingsplats för dem. Definitionen motsvarar 1 § 9 punkten i den förordning som nämns i 13 punkten.

Enligt paragrafens 15 punkt avses med lokal för allmänheten på en arbetsplats sådana inomhuslokaler på en arbetsplats till vilka allmänheten har obehindrat tillträde. Definitionen motsvarar 1 § 10 punkten i den förordning som nämns i 13 punkten.

Enligt paragrafens 16 punkt avses med lokal för kunder på en arbetsplats sådana inomhuslokaler på en arbetsplats som är reserverade för kunder eller används av dem. Definitionen motsvarar 1 § 11 punkten i den förordning som nämns i 13 punkten.

11 a §. Eftersom även i arbetarskyddslagstiftningen föreskrivs om skyddande av arbetstagare i arbetet föreslås att i denna paragraf tas in ett förtydligande om detta och att bisatsen i meningens upphävs som obehövlig. Samtidigt föreslås att paragrafen på grund av sakinnehållet överförs till 5 kap.

12 §. Det föreslås att paragrafens 6 punkt upphävs som obehövlig. Enligt 5 punkten är tobaksrökning förbjuden i alla utrymmen som nämns i den oberoende av rökarna. Rökning skall vara förbjuden även i restaurangers och andra förplägnadsrörelsers inomhuslokaler, om inte annat stadgas nedan. Det innebär att också restauranganställda be-

handlas jämlikt i och med att deras exponering för tobaksrök förhindras såsom på andra arbetsplatser. Enligt den föreslagna nya 13 b § kan tobaksrökning vara tillåten endast i separata rökrum som godkänts för ändamålet och där servering och intagande av mat och dryck inte får äga rum. Enligt den föreslagna 13 d § är tobaksrökning möjlig endast i ett rökrum som kommunens byggnadstillsynsmyndighet har godkänt, förutsatt att rökrummet inte föranleder någon hälsorisk för personalen och gästerna i restaurangen eller förplägnadsrörelsen och att de tekniska lösningarna för rökrummet hindrar att tobaksrök sprider sig till arbetslokalerna.

Det föreslås att i paragrafen tas in ett nytt 2 mom. enligt vilket restaurangens eller förplägnadsrörelsens näringsidkare skall se till att rök inte tränger in i inomhuslokalerna från förplägnadsrörelsens terrass eller andra serveringsutrymmen utomhus eller från rökplatser utomhus som är i näringsidkarens besittning eller något annat område som är i näringsidkarens besittning och där tobaksrökning är tillåten. Ett typexempel är en restaurang som på sommaren har en gatuterrass och som då öppnar eller tar bort sina fönster mot terrassen. I det fallet får man inte röka på terrassen eftersom röken då tränger in genom det öppna fönstret till restaurangens inomhuslokaler. Röken får inte heller sprida sig inomhus via andra öppningar, såsom t.ex. ventilationsöppningar.

13 §. Eftersom det i den nya 13 b § föreslås att tobaksrökning i regel är förbjuden i restauranger och andra förplägnadsrörelser, föreslås att paragrafens 2 mom. ändras på motsvarande sätt. Således är tobaksrökning fortfarande tillåten i gästernas inkvarteringsrum på hotell och andra inkvarteringsrörelser. Tobaksrökning är tillåten också i restauranger och andra förplägnadsrörelser i fartyg i internationell sjötrafik i enlighet med den gällande lagen. Sverige och Norge har lämnat fartygen utanför rökningförbudet, och på grund av den hårda konkurrensen i sjötrafik skall man eftersträva att krav som orsakar kostnader sätts i kraft samtidigt och är enhetliga. Av denna anledning föreslås att läget tills vidare bibehålls oförändrat även i Finland. Finland uppföljer hur lagstiftningen i Europeiska unionens medlemsländer och de

nordiska länderna utvecklas och arbetar för att trygga tillräckligt hälsoskydd för arbetstagnarna genom så enhetliga bestämmelser som möjligt.

13 b §. Det föreslås att i paragrafen stadgas i vilka fall tobaksrökning kan vara tillåten i en restaurang eller någon annan förplägnadsrörels inomhuslokaler. Enligt momentet är tobaksrökning tillåten i restaurangers eller förplägnadsrörelsers inomhuslokaler i ett separat rökrum som godkänts för ändamålet. Liksom i den gällande lagen skall näringsidkaren fortfarande se till att tobaksrök inte sprider sig från rökrummet till rökfria områden. Eftersom rummet är avsett endast för rökning får utöver denna verksamhet inte ordnas någon annan verksamhet vid sidan om, såsom t.ex. spel.

Enligt paragrafen skall det vara förbjudet att servera och förtära mat och dryck i rökrummet. Enligt 13 c § är det även förbjudet att utföra arbete i rökrummet, vilket innebär att där inte serveras mat eller dryck. Gästerna får inte heller själva föra in mat eller dryck i rökrummet. Om det vore tillåtet att ta in mat eller dryck i rökrummet skulle servitörerna och städarna bli tvungna att kontinuerligt gå in i rökrummet och då exponeras för tobaksrök.

13 c §. Enligt paragrafen är det förbjudet för restauranganställda och anställda vid förplägnadsrörelser att arbeta i rökrum, med undantag av nödvändiga åtgärder som hänför sig till upprätthållandet av ordning eller brand- och räddningsväsendet eller andra motsvarande åtgärder som hänför sig till säkerhet. Det innebär t.ex. att en servitör inte får servera i ett rökrum, medan lokalens ordningsvakt kan vidta åtgärder i rökrummet, med beaktande av vad som bestäms om arbetarskydd.

Enligt 27 § 1 mom. i arbetarskyddslagen skall i arbete som är förknippat med en uppenbar risk för våld arbetet och arbetsförhållandena ordnas så, att risken för våld och våldssituationer i mån av möjlighet förebyggs. På arbetsplatsen skall då finnas sådana ändamålsenliga säkerhetsarrangemang eller säkerhetsanordningar som behövs för att förhindra eller begränsa våldet samt möjlighet att tillkalla hjälp. Ofta inträffar på restauranger sådana situationer där anställda kon-

fronteras med våldsamma kunder. Säkerhetsarrangemang kan vara t.ex. passagekontroll, automatisk stängning av dörrar, kameraövervakning, säkerhetsmän och olika larmanordningar. För att ordningen skall kunna upprätthållas även i rökrummet skall en säkerhetsman ha möjlighet att komma in i rökrummet då det används. Likaså bör polisen och räddningsmyndigheterna ha denna möjlighet.

Näringsidkare som också är arbetsgivare är skyldiga att se till arbetarskyddet för dem som städar i rökrum. För att Städarna skall kunna utföra sina uppgifter utan att äventyra sin säkerhet eller hälsa skall städningen ske först sedan rökrummet tömts på rök och efter noggrann vädring.

13 d §. Trots att för konstruktioner av rökrumstyp redan nu krävs bygglov enligt markanvändnings- och bygglagen föreslås att i paragrafens 1 mom. för klarhetens skull bestäms att för byggande, underhåll och renoivering av rökrum gäller vad som föreskrivs i och med stöd av markanvändnings- och bygglagen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall näringsidkaren uppgöra en plan för egenkontroll som framställer hur rökrummets funktionalitet säkerställs och hur rökrummets omständigheter och ordning kan övervakas utifrån. Genomförande av en plan för egenkontroll övervakas av en i 14 § 4 mom. avsedd kommunal myndighet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmelser utfärdas om byggnadstekniska och andra tekniska krav samt verksamhetskrav för rökrum.

Eftersom de bestämmelser om byggnaders inomhusklimat och ventilation som ingår i Finlands byggbestämmelsesamling (D 2) gäller endast hur rök i allmänhet skall ledas ut från inomhuslokaler, och det inte ingår några enskilda specialbestämmelser om rökrum i samlingen föreslås att härom bestäms särskilt. Av den anledningen föreslås att genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet bestäms t.ex. om utgångspunkterna för de tekniska lösningar med stöd av vilka tobaksrök hålls borta från andra inomhuslokaler och om mätsystem för tobaksrök. Bestämmelserna kan gälla t.ex. tekniska

lösningar i fråga om rökrummets in- och utgångar och hur frisk luft leds in i rökrummet. Det föreslås att genom förordning bestäms t.ex. om dörrens höjd och andra tekniska lösningar beträffande den, såsom eventuellt behövliga luftridåer eller vindfång. Dessutom bestäms om trycket i rökrummet, uppföljning av ventilationen och andra regleringssystem, såsom sensorer och anpassande av luftströmmen till kundantalet. Genom förordning av ministeriet kan vid behov föreskrivas även om belysningen, väggarnas genomskinlighet och inredningen i rökrum.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan föreskrivas också om uppgörandet av, innehållet i och genomförandet av en i 2 mom. avsedd plan för egenkontroll som fordras av näringsidkaren.

13 e §. Enligt paragrafen skall arbetarskyddsmyndigheten, den kommunala myndighet som handhar tillsynen över efterlevnaden av tobakslagen och vid behov polisen anmäla förseelse av bestämmelser om rökrum till den serveringstillståndsmyndighet som avses i 21 § alkohollagen och förseelse av bestämmelser och föreskrifter avseende byggande, underhåll eller renoivering av rökrum till byggnadstillsynsmyndigheten. Kommunens tillsynsmyndighet övervakar i enlighet med 14 § i tobakslagen och arbetarskyddsmyndigheten på det sätt som bestäms särskilt att rökförbudet och begränsningen av tobaksrökning iaktas i restaurangerna. Arbetarskyddsmyndigheten och den i 14 § avsedd kommunens tillsynsmyndighet skall meddela varandra om förseelser som de upptäcker avseende de ovannämnda bestämmelserna och föreskrifterna.

14 §. Det föreslås att hänvisningen till 12 § 6 punkten stryks ur paragrafens 5 mom. Rökningförbudet gäller alla restaurangutrymmen med undantag av ett separat rökrum. Den punkt i 12 § som avser ett separat spelutrymme och bardisken upphävs.

Enligt paragrafens 7 mom. utvidgas polisens övervakningsskyldigheter så, att polisen även övervakar iakttagandet av 12 § 5 punkten. Polisens övervakning av rökförbudet skulle alltså omfatta alla gemensamma, allmänna och för kunder avsedda inomhuslokaler på en arbetsplats inklusive restauranger.

Avsikten med den föreslagna bestämmel-

sen är att förtydliga lagens 30 a § enligt vilken en myndighet som avses i lagen har rätt att av andra myndigheter få handräckning för övervakning av att lagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas och för verkställande av beslut.

17 §. Det föreslås att hänvisningen till 12 § 1–4 punkten stryks ur paragrafens 3 mom. 1 punkten så att hänvisningen gäller hela 12 §. Kommunens tillsynsmyndighet skall anmäla allmänna åklagaren om förbrytelse mot rökningförbud i alla punkter i 12 §. Det föreslås att i punkten fogas en hänvisning till det föreslagna 13 b §, som stadgar att näringsidkaren skall se till att tobaksrökning är förbjuden. Ändringen anknyter till den föreslagna ändringen av 32 §.

32 § och 33 §. Det föreslås att utdömandet av böter för rökningförseelse, om vilket bestäms i paragrafens 1 mom. utvidgas att gälla även fall där en rökare trots påminnelse av affärsidkaren eller dennes representant eller tillsynsmyndigheten fortsätter att röka. I samband med reformen skall restauranganställda skyddas mot exponering för tobaksrök på motsvarande sätt som övriga arbetstagare redan skyddas enligt gällande lag. Enligt gällande lag kan för tobaksrökning på arbetsplatser i gemensamma och allmänna samt för kunder avsedda lokaler inomhus straffas endast i enlighet med bestämmelserna i arbetarskyddslagstiftningen, dvs. i fall en arbetstagar har exponerats för tobaksrök. Även alla andra arbetsplatser bör för enhetlighets skull omfattas av denna bestämmelse i tobakslagen. Av den anledningen bör hänvisningarna i 12 § 1–4 punkten strykas.

Tillsynsmyndigheten tillfogas till de instanser som ger anmärkningar avseende tobaksrökning så att även en innehavare av ett allmänt kommunikationsmedel, en avsedd inomhuslokal eller ett avsett utomhusområde eller dennes representant eller en offentlig tillställningsarrangör, som själv röker, omfattas av bestämmelsen.

Den nuvarande 32 § 2 mom. fogas in i den föreslagna 33 §, eftersom enligt de principer som hör till totalreformen av strafflagen stadgas om olika förseelser i olika paragrafer. Avseende hänvisningsbestämmelserna ändras den föreslagna paragrafen på motsvarande sätt och enligt samma grunder som 32 §.

Därtill föreslås att det är straffbart att av grov oaktsamhet försumma att vidta åtgärder för att hindra att tobaksrök sprider sig till ett rökfritt område. På samma sätt är en handling straffbar om en person som avses i paragrafen av grov oaktsamhet tillåter tobaksrökning på ett område där det är förbjudet. Enligt den nuvarande praxisen kan för att effektivera straffbestämmelsen för underlåtenhetsbrott dömas även på grund av gärning begången av oaktsamhet. De är straffbara på grund av oaktsamhet, och i praktiken är det svårt att påvisa uppsåt.

Bestämmelsen gäller endast tydliga förseelser och förseelser som inte är ringa. En gärning anses vara ringa till exempel om det är fråga om en temporär teknisk störning i ventilationen. En gärning kan inte längre anses vara ringa om personen fortsätter att försumma, även om kommunens tillsynsmyndighet har utfärdat bestämmelser om åtgärder som skall vidtas för att hindra att tobaksrök sprider sig.

Kravet på att gärningen upprepas föreslås att strykas. På samma sätt föreslås att strykas förutsättningen att rekvisiten för gärningen anses vara uppfylld först efter att kommunens tillsynsmyndighet upprepade gånger har förbjudit handlingen och satt tidsfrist för åtgärder som hindrar att tobaksrök sprider sig till rökfria områden och om försummelsen är kontinuerlig. I praktiken har dessa begränsningar som är komplicerade och besvärliga medfört att knappast några förseelser har anmälts till åklagaren.

Enligt den föreslagna 33 § 3 punkten är det straffbart också om en person tillåter användning av rökrummet i annat än i 13 b § angivet ändamål. Det är också straffbart om en näringsidkare tillåter kunder att föra in mat eller dryck i rökrummet eller ordnar spelverksamhet i rökrummet.

Handlingen är straffbar enligt tobakslagen om inte strängare straff föreskrivs annanstans i lag. Ett sådant fall kunde handla till exempel om arbetarskyddsbrott i enlighet med 47 kap. 1 § (578/1995) i strafflagen.

Det föreslås också att brottsbeteckningen ändras så att man i stället för försummelse av skyddsåtgärder i tobakslagen straffar för överträdelse av skyddsåtgärder i tobakslagen. I så fall skulle det vara straffbart att bryta

mot skyddsåtgärder. Ändringen tydliggör brottsbeteckningen.

Det föreslås att begränsningen avseende rätten att väcka åtal strykas. Enligt den gällande bestämmelsen kan allmänna åklagaren väcka åtal avseende rökningförseelse endast av anmälning av en innehavare av ett allmänt kommunikationsmedel, en avsedd inomhuslokal eller ett avsett utomhusområde, en ofentlig tillställningsarrangör eller deras representant eller polisen och avseende försummelse att vidta skyddsåtgärder i tobakslagen av anmälning av kommunen. Bestämmelsen är föråldrad och begränsar för mycket rätten att väcka åtal. Begränsningen leder i praktiken till att ärenden inte anmäls till polisen. Efter ändringen kan vem som helst vara målsägaren.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Avsikten är att närmare bestämmelser om uppgörande av planen för egenkontroll, planens innehåll och genomförande av planen samt krav som gäller dimensionering av rökrum, byggnadstekniska och andra tekniska krav och krav som hänför sig till verksamhetskraven kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

3. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Det föreslås att i lagen tas in bestämmelser som förpliktar näringsidkaren att söka bygglov för separat rökrum. Bygglovet kräver även vissa tilläggsutredningar. Tilläggsutredningarna består bl.a. av sakkunnigutlåtanden om rökrummet.

Trots att bygglovsförfarandet inte i sig förändras hos kommunens byggnadstillsynsmyndighet, har man inte enligt den nuvarande tobakslagen behövt bygga separata rökrum i restauranger eller andra förplägnadsrörelser. Propositionen innebär således att näringsidkare skall reserveras tillräckligt med tid för planering och uppförande av sådana rum.

Vid övervägandet av ikraftträdelse tidpunkt bör även beaktas att den föreslagna lagen förutsätter utbildning av kommunens bygg-

nadstillsyns- och hälsoskyddsmyndigheter och restaurangbranschen. Dessutom förutsätter den föreslagna lagen omfattande information till medborgarna. Restaurangbranschen måste dessutom på annat sätt anpassa affärsverksamheten till de nya bestämmelserna. Byggnadstillsynsmyndigheterna bör även reserveras tillräckligt med tid för anvisningar om ansökningsförfarandet då det gäller rökrum. Likaså bör de förordningar som social- och hälsovårdsministeriet utfärdar för verkställighet av lagen sättas i kraft samtidigt som den föreslagna lagen. På grund härav föreslås att tiden mellan stadfästandet av lagen och dess ikraftträdande bör vara tillräckligt lång så, att den övriga normgivning som hänför sig till den föreslagna regleringen i mån av möjlighet kan sättas i kraft samtidigt som lagstiftningen och näringsidkarnas anpassningstid inte blir oskälig.

Med beaktande av ovan nämnda faktorer anser regeringen att en lämplig tidpunkt för den föreslagna lagens ikraftträdande är t.ex. den 1 juni 2007.

Enligt ikraftträdandebestämmelsens 2 mom. är då lagen träder i kraft tobaksrökning förbjuden i alla inomhuslokaler på restauranger och andra förplägnadsrörelser, med undantag av separata rökrum som föreslås i lagen. Från rökningförbudet kan avvika dock även i de fall som nämns i 3 mom.

Har en näringsidkare före den föreslagna lagens ikraftträdande vidtagit de byggnadstekniska åtgärder beträffande avgränsande av rökrum och dess ventilation som gällande lag förutsätter och har tillsynsmyndigheten inte haft någonting att anmärka, är behovet att vidta de åtgärder som anges i den föreslagna lagen inte så brådskande som i det fall då inga åtgärder alls har vidtagits eller de åtgärder som vidtagits är bristfälliga. I bestämmelsens 3 mom. föreslås också att man i detta fall skall kunna genomföra nödvändiga byggnadstekniska ändringar och ändringar som hänför sig till ventilationen inom två år från den föreslagna lagens ikraftträdande. Avsikten är att nämnda övergångstid om två år skall tillämpas endast på de restauranger och andra förplägnadsrörelser för vilkas del iakttagandet av den nuvarande lagen har kontrollerats innan den föreslagna lagen träder i kraft. Kontrollen görs på näringsidkarens ini-

tiativ. Vid övervägandet av övergångstiden har beaktats en skälig amorteringstid för investeringar som gjorts med anledning av den nuvarande tobakslagen och att sådana byggnadstekniska ändringar och ändringar som förbättrar ventilationen och hindrar att tobaksrök sprider sig som anges i den nuvarande lagen har genomförts enligt ikraftträdandebestämmelsens 3 mom. i lag 487/1999 före den 1 juli 2003. Vid övervägandet av övergångstiden har man inte särskilt kunnat beakta investeringar som gjorts efter 2003.

Eftersom från förordningen av den 25 februari 1977 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (225/1977) överförs 1 § 1 mom. 8-11 punkterna, sådana de lyder i förordning 174/1995, till lagen, föreslås att nämnda punkter upphävs i förordningen.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Sådana åtgärder kan vara bl.a. myndigheternas anvisningar och information om bygglov för rökrum.

4. Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Riksdagens grundlagsutskott har i sitt utlåtande (GrUU24/1998 rd – RP 82/1998 rd) ansett att det i regeringens proposition, i vilken avsikten var att skydda restaurangers och inkvarteringsgörelsernas gäster och anställda från ofrivillig exponering för tobaksrök och de men för hälsan som föranleds därav, var fråga om lagstiftning som föranleddes av tryggheten av grundläggande fri- och rättigheter enligt 15 a § 3 mom. i den dåvarande regeringens formen. I fråga om rätten att idka

näring och egendomsskyddet innebar lagförslaget begränsningar. Skyldigheten att indela ett serveringsutrymme i en rökdel och en rökfri del minskade ägarens frihet att besluta om användningen av sin egendom, vartill kom att de ändringsarbeten som föranleddes av uppdelningen orsakade kostnader.

Grundlagsutskottet ansåg dock i sitt utlåtande, med beaktande av begränsningarnas omfattning och relativitet (nödvändighet för uppnående av ett godtagbart mål), att begränsningen inte utgör en sådan alltför sträng restriktion med hänsyn till rätten att idka näring att det skulle ha gått att med mildare åtgärder uppnå det godtagbara syfte som utgjorde bakgrund till förslaget. Lagförslaget kunde således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Eftersom det i det nu aktuella förslaget gällande ändring av lagen är fråga om samma grundläggande rättigheter enligt grundlagen och tillämpning av relativitetsprincipen som i ovan nämnda regeringsproposition, kan man enligt regeringens uppfattning uppställa tilläggsvillkor för det tekniska genomförandet av begränsningarna genom att ingripa i näringsidkarens friheter så, att anställda och gäster bättre skyddas mot sanitära olägenheter som följer av rökning. Av den orsaken anser regeringen att ändringarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom ärendet ändå lämnar rum för tolkning är det önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande införskaffas om ärendet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 2 § 8 och 9 punkten, 11 a och 12 §, 13 § 2 mom., 14 § 5 och 7 mom., 17 § 3 mom. 1 punkten och 32 §,

sådana de lyder, 2 § 8 och 9 punkten, 14 § 5 mom och 17 § 3 mom. 1 punkten i lag 498/2002, 11 a § i lag 741/2002, 12 § i lag 765/1994 och 487/1999, 13 § 2 mom. och 14 § 7 mom. i sistnämnda lag och 32 § i nämnda lagar 765/1994 och 487/1999, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 953/1992 samt i nämnda lagar 487/1999 och 498/2002, nya 10-16 punkter, till lagen nya 13 b – 13 e § och till lagen en ny 33 §, i stället för den 33 § som upphävts genom lag 681/1999, som följer:

2 §

I denna lag avses med

- 8) *nikotin* nikotinhaltiga alkaloider,
 9) *ingrediens* varje ämne eller beståndsdel, med undantag av tobaksplantans blad och andra naturliga eller icke beredda delar av tobaksplantan, som används vid tillverkning eller beredning av en tobaksprodukt och som finns kvar i den slutliga produkten, om än i annan form, inbegripet papper, filter, trycksvärta och klister,
 10) *lokal* ett slutet utrymme med tak, golv och väggar eller ett utrymme där man genom att foga till en plan yta kan konstruera ett slutet utrymme och som är avsett som bostad, vistelseutrymme, väntrum eller arbetsrum,
 11) *arbetsutrymme* en lokal eller ett utomhusområde där man utför arbete,
 12) *rökrum* ett av byggnadstillsynsmyndigheten för tobaks rökning godkänt separat utrymme i en lokal,
 13) *rökfri lokal* en lokal där tobaksrökning är förbjuden, eller en del av en sådan lokal,
 14) *gemensamt utrymme på en arbetsplats* sådana vilrum, måltidsrum, sanitetsutrymmen och andra personalutrymmen som finns på en arbetsplats och är avsedda för de anställda eller som används gemensamt av dem, sådana korridorer, hallar och trappuppgångar som används av de anställda samt sådana lokaler som är avsedda som samlingsplats för dem,

15) *lokal för allmänheten* på en arbetsplats sådana lokaler på en arbetsplats till vilka allmänheten har obehindrat tillträde,

16) *lokal för kunder på en arbetsplats* en sådan lokal på en arbetsplats som är reserverad för kunder eller används av dem.

5 kap.

Skyddande av befolkningen mot de men för hälsan som rökningen vållar

11 a §

Tobaksrök i omgivningen är ett karcinogen. För skydd mot tobaksrök i arbete gäller vad som bestäms i denna lag och i arbetarskyddslagstiftningen.

12 §

Tobaksrökning är förbjuden

1) i lokaler som är avsedda för barn på daghem eller elever vid läroanstalter samt på sådana utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som främst är avsedda för personer som inte fyllt aderton år,

2) i lokaler som är reserverade för allmänheten och kunderna vid ämbetsverk, myndigheter och liknande offentliga inrättningar,

3) vid offentliga tillställningar som arrangeras inomhus och till vilka allmänheten har obehindrat tillträde,

4) i inre utrymmen av allmänna kommunikationsmedel och

5) i gemensamma och allmänna samt för kunder avsedda lokaler på en arbetsplats, om inte annat bestäms nedan.

Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin förplägnadsrörelsens serveringsutrymme utomhus eller inom något annat område utomhus som är i hans besittning, skall han se till att tobaksrök inte sprider sig till förplägnadsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

13 §

Med avvikelse från bestämmelserna i 12 § 1 mom. 2, 4 och 5 punkten kan rökning tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt i restauranger och andra förplägnadsrörelser i fartyg i internationell sjötrafik vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. De restaurangutrymmen i samma restauranghelhet som är öppna samtidigt betraktas som en och samma restaurang. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

13 b §

Tobaksrökning i restaurangers eller andra förplägnadsrörelsers lokaler kan tillåtas endast i separata rökrum som godkänts för tobaksrökning. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Det är förbjudet att servera och inta mat och dryck i rökrum.

13 c §

Det är förbjudet att utföra arbete i rökrum, med undantag av nödvändigt arbete som vidtas av brand- och räddningsväsendet eller av ordnings- och säkerhetsskäl. Det är tillåtet att städa i rökrum först efter att rummet vädrats noggrant, med beaktande av vad som särskilt föreskrivs om arbetstagares arbetarskydd.

13 d §

I fråga om byggande och underhåll av rökrum samt reparations- och ändringsarbeten gäller vad som bestäms i markanvändnings- och bygglagen (132/1999), samt med stöd av den.

Näringsidkaren skall uppgöra en plan för egenkontroll där det framgår hur man säkerställer att rökrummet är funktionellt och hur förhållandena och ordningen i rökrummet kan övervakas utifrån.

Närmare bestämmelser om rökrummets dimensionering samt om byggnadstekniska krav och krav på att rummet är funktionellt samt om uppgörande av, innehållet i och genomförandet av den i 2 mom. avsedda plan för egenkontroll som fordras av näringsidkaren kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

13 e §

Arbetarskyddsmyndigheten, den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 § och vid behov polisen skall underrätta den i 21 § i alkohollagen (1143/1994) avsedda myndighet som beviljar serveringstillstånd om brott mot bestämmelserna om rökrum samt byggnads tillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll av rökrum eller om reparations- och ändringsarbeten. Arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 § skall underrätta varandra om brott mot de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan.

14 §

Om inte något annat bestäms i denna lag övervakar arbetarskyddsmyndigheterna att bestämmelserna i 12 § 1 mom. 5 punkten och 13 § 3 mom. som gäller förbud mot och begränsning av tobaksrökning iakttas på arbetsplatserna, enligt vad om detta bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/1973).

Polisen övervakar att 12 § 1 mom. 3 och 5 punkten iakttas.

17 §

Har rättelse inte skett inom utsatt tid eller har det förfarande som strider mot bestämmelserna och som nämns i förbudet fortsatts eller upprepats efter den utsatta tiden, skall kommunen anmäla detta

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10, 11 eller 12 §, 13 § 1, 2 eller 5 mom. eller 13 b §, samt

rande av att tobaksrök sprider sig till lokaler där tobaksrökning är förbjuden som förutsätts i de förbud eller föreskrifter som kommunen i enskilda i fall meddelat i enlighet med 17 §, eller

3) tillåter att rökrum används för annat än i 13 b § angivet ändamål,

om inte försummelsen skall kan anses vara ringa och om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för brott mot skyddsåtgärder enligt tobakslagen dömas till böter.

32 §

Den som trots påminnelse från innehavaren av ett allmänt kommunikationsmedel, en lokal eller ett utomhusområde eller från innehavarens representant eller tillsynsmyndigheten, eller trots påminnelse från arrangören eller en ordningsman vid en offentlig tillställning, fortsätter att röka inomhus eller utomhus på ställen där tobaksrökning är förbjuden enligt 12 §, skall för *rökningsförseelse* dömas till böter.

33 §

Den som innehar en lokal, ett utomhusområde eller ett allmänt kommunikationsmedel eller dennes representant eller den som arrangerar offentliga tillställningar och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) i strid med 12 § tillåter tobaksrökning i lokaler eller på ett utomhusområde där det är förbjudet,

2) i strid med 12 § 2 mom., 13 § eller 13 b § underlåter att vidta de åtgärder för förhind-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs i förordningen av den 25 februari 1977 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (225/1977) 1 § 8-11 punkten, sådana de lyder i förordning 174/1995.

Har en näringsidkare innan lagen träder i kraft i sin restaurang eller förplägnadsrörelse av annat slag vidtagit de nödvändiga åtgärder gällande konstruktion och ventilation för förhindrande av att tobaksrök sprider sig till rökfria områden som förutsätts i den lag som gäller när denna lag träder i kraft och kan den kommunala myndighet som avses i 14 § 4 mom. på basis av kontroll eller sakkunnigutlåtande som näringsidkaren skaffat konstatera att det inte finns något att anmärka i fråga om åtgärderna, är det tillräckligt att sådana ändringar i fråga om konstruktion och ventilation som denna lag förutsätter genomförs inom två år från det att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 22 december 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsministeri *Tuula Haatainen*

Bilaga
Parallelltexter

Lag

om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) 2 § 8 och 9 punkten, 11 a och 12 §, 13 § 2 mom., 14 § 5 och 7 mom., 17 § 3 mom. 1 punkten och 32 §,

sådana de lyder, 2 § 8 och 9 punkten, 14 § 5 mom och 17 § 3 mom. 1 punkten i lag 498/2002, 11 a § i lag 741/2002, 12 § i lag 765/1994 och 487/1999, 13 § 2 mom. och 14 § 7 mom. i sistnämnda lag och 32 § i nämnda lagar 765/1994 och 487/1999, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 953/1992 samt i nämnda lagar 487/1999 och 498/2002, nya 10-16 punkter, till lagen nya 13 b – 13 e § och till lagen en ny 33 §, i stället för den 33 § som upphävts genom lag 681/1999, som följer:

Gällande lydelse

2 §

I denna lag avses med

8) *nikotin* nikotinhaltiga alkaloider, och
9) *ingrediens* varje ämne eller beståndsdel, med undantag av tobaksplantans blad och andra naturliga eller icke beredda delar av tobaksplantan, som används vid tillverkning eller beredning av en tobaksprodukt och som finns kvar i den slutliga produkten, om än i annan form, inbegripet papper, filter, trycksvärta och klister,

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

8) *nikotin* nikotinhaltiga alkaloider,
9) *ingrediens* varje ämne eller beståndsdel, med undantag av tobaksplantans blad och andra naturliga eller icke beredda delar av tobaksplantan, som används vid tillverkning eller beredning av en tobaksprodukt och som finns kvar i den slutliga produkten, om än i annan form, inbegripet papper, filter, trycksvärta och klister,

10) *lokal* ett slutet utrymme med tak, golv och väggar eller ett utrymme där man genom att föga till en plan yta kan konstruera ett slutet utrymme och som är avsett som bostad, vistelseutrymme, väntrum eller arbetsrum,

11) *arbetsutrymme* en lokal eller ett utomhusområde där man utför arbete,

12) *rökrum* ett av byggnadstillsynsmyndigheten för tobaks rökning godkänt separat utrymme i en lokal,

13) *rökfri lokal* en lokal där tobaksrökning är förbjuden, eller en del av en sådan lokal,

14) *gemensamt utrymme* på en arbetsplats sådana viltrum, måltidsrum, sanitetsutrymmen och andra personalutrymmen som finns på en arbetsplats och är avsedda för de anställda eller som används gemensamt av dem, sådana korridorer, hallar och

11 a §

Tobaksrök i omgivningen är ett karcinogen. För skydd mot tobaksrök i arbete gäller vad som bestäms om arbetarskydd, om inte något annat följer av denna lag.

5 kap

Skyddande av befolkningen mot de men för hälsan som rökningen vållar

12 §

Tobaksrökning är förbjuden

1) i lokaler som är avsedda för barn på daghem eller elever vid läroanstalter samt på daghems eller läroanstalters sådana utomhusområden som främst är avsedda för personer som inte fyllt aderton år,

2) i lokaler som är reserverade för allmänheten och kunderna vid ämbetsverk, myndigheter och liknande offentliga inrättningar,

3) vid offentliga tillställningar som arrangeras inomhus och till vilka allmänheten har obehindrat tillträde,

4) i inre utrymmen av allmänna kommunikationsmedel,

5) på arbetsplatser i gemensamma och allmänna samt för kunder avsedda lokaler och

6) vid bardisken och i spelutrymmen i restauranger och andra förplägnadsrörelser, om det inte annars kan förhindras att arbetstagarna där exponeras för tobaksrök.

trappuppgångar som används av de anställda samt sådana lokaler som är avsedda som samlingsplats för dem.

15) **lokal för allmänheten** på en arbetsplats sådana lokaler på en arbetsplats till vilka allmänheten har obehindrat tillträde,

16) **lokal för kunder på en arbetsplats** en sådan lokal på en arbetsplats som är reserverad för kunder eller används av dem.,

5 kap.

Skyddande av befolkningen mot de men för hälsan som rökningen vållar

11 a §

Tobaksrök i omgivningen är ett karcinogen. För skydd mot tobaksrök i arbete gäller vad som bestäms i denna lag och i arbetarskyddslagstiftningen.

12 §

Tobaksrökning är förbjuden

1) i lokaler som är avsedda för barn på daghem eller elever vid läroanstalter samt på sådana utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som främst är avsedda för personer som inte fyllt aderton år,

2) i lokaler som är reserverade för allmänheten och kunderna vid ämbetsverk, myndigheter och liknande offentliga inrättningar,

3) vid offentliga tillställningar som arrangeras inomhus och till vilka allmänheten har obehindrat tillträde,

4) i inre utrymmen av allmänna kommunikationsmedel och

5) i gemensamma och allmänna samt för kunder avsedda lokaler *på en arbetsplats, om inte annat bestäms nedan.*

Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin förplägnadsrörelses serveringsutrymme utomhus eller inom något annat område utomhus som är i hans besittning, skall han se till att tobaksrök inte sprider sig till förplägnadsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

13 §

Med avvikelse från bestämmelserna i 12 § 2 och 5 punkten får rökning tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt i restauranger och andra förplägnadsrörelser vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. De restaurangutrymmen i samma *hotell och restauranghelhet* som är öppna samtidigt betraktas som en och samma restaurang. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

13 §

Med avvikelse från bestämmelserna i 12 § 1 mom. 2, 4 och 5 punkten kan rökning tillåtas i gästernas inkvarteringsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt i restauranger och andra förplägnadsrörelser *i fartyg i internationell sjötrafik* vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 m². Av ett serveringsutrymme som är större får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. De restaurangutrymmen i samma restauranghelhet som är öppna samtidigt betraktas som en och samma restaurang. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

13 b §

Tobaksrökning i restaurangers eller andra förplägnadsrörelsers lokaler kan tillåtas endast i separata rökrum som godkänts för tobaksrökning. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Det är förbjudet att servera och inta mat och dryck i rökrum.

13 c §

Det är förbjudet att utföra arbete i rökrum, med undantag av nödvändigt arbete som vidtas av brand- och räddningsväsendet eller av ordnings- och säkerhetsskäl. Det är tillåtet att städa i rökrum först efter att rummet vädrats noggrant, med beaktande av vad som särskilt föreskrivs om arbetstagares arbetarskydd.

13 d §

I fråga om byggande och underhåll av rökrum samt reparations- och ändringsarbeten gäller vad som bestäms i markanvändnings- och bygglagen (132/1999), samt med stöd av den.

Näringsidkaren skall uppgöra en plan för egenkontroll där det framgår hur man säkerställer att rökrummet är funktionellt och hur förhållandena och ordningen i rökrummet kan övervakas utifrån.

Närmare bestämmelser om rökrummets dimensionering samt om byggnadstekniska krav och krav på att rummet är funktionellt samt om uppgörande av, innehållet i och genomförandet av den i 2 mom. avsedda plan för egenkontroll som fordras av näringsidkaren kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

13 e §

Arbetarskyddsmyndigheten, den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 § och vid behov polisen skall underrätta den i 21 § i alkohollagen (1143/1994) avsedda myndighet som beviljar serveringstillstånd om brott mot bestämmelserna om rökrum samt byggnadstillsynsmyndigheten om brott mot bestämmelser och föreskrifter om byggande och underhåll av rökrum eller om reparations- och ändringsarbeten. Arbetarskyddsmyndigheten och den kommunala tillsynsmyndigheten enligt 14 § skall underrätta varandra om brott mot de bestämmelser och föreskrifter som avses ovan.

14 §

Om inte något annat bestäms i denna lag övervakar arbetarskyddsmyndigheterna att bestämmelserna i 12 § 5 och 6 punkten och 13 § 3 mom. som gäller förbud mot och begränsning av tobaksrökning iaktas på arbetsplatserna, enligt vad om detta bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/1973).

Polisen övervakar att 12 § 3 punkten iaktas vid offentliga tillställningar.

14 §

Om inte något annat bestäms i denna lag övervakar arbetarskyddsmyndigheterna att bestämmelserna i 12 § 1 mom. 5 punkten och 13 § 3 mom. som gäller förbud mot och begränsning av tobaksrökning iaktas på arbetsplatserna, enligt vad om detta bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/1973).

Polisen övervakar att 12 § 1 mom. 3 och 5 punkten iaktas.

17 §

Har rättelse inte skett inom utsatt tid eller har det förfarande som strider mot bestämmelserna och som nämns i förbudet fortsatts eller upprepats efter den utsatta tiden, skall kommunen anmäla detta

17 §

Har rättelse inte skett inom utsatt tid eller har det förfarande som strider mot bestämmelserna och som nämns i förbudet fortsatts eller upprepats efter den utsatta tiden, skall kommunen anmäla detta

Gällande lydelse

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10 eller 11 §, 12 § 1–4 punkten eller 13 § 1, 2 eller 5 mom., samt

32 §

Den som trots påminnelse av innehavaren av ett allmänt kommunikationsmedel, en lokal eller ett utomhusområde eller av innehavarens representant, eller trots påminnelse av arrangören eller en ordningsman vid en offentlig tillställning, fortsätter att röka inomhus eller utomhus på ställen där tobaksrökning är förbjuden enligt 12 § 1–4 punkten, skall för rökingsförseelse dömas till böter.

33 §

En innehavare av en lokal, ett utomhusområde eller ett allmänt kommunikationsmedel som avses i 12 § 1–4 punkten eller innehavarens representant eller en arrangör av en i nämnda lagrum avsedd offentlig tillställning, som upprepade gånger tillåter tobaksrökning inomhus eller utomhus på ställen där det är förbjudet eller som försummar att inom utsatt tid vidta de åtgärder som enligt kommunens anvisningar fordras för att hindra att tobaksrök sprider sig till sådana utrymmen där tobaksrökning är förbjuden skall, om försummelsen inte kan anses vara ringa, för försummelse av skyddsåtgärder enligt tobakslagen dömas till böter.

Allmänna åklagaren får väcka åtal för en gärning som avses i 1 mom. endast på anmälan av innehavaren av det allmänna kommunikationsmedlet, lokalen eller utomhusområdet, av arrangören av den offentliga tillställningen eller av deras representant eller av polisen samt för en gärning som avses i 2 mom. endast på anmälan av kommunen.

Föreslagen lydelse

1) till allmänna åklagaren, om det är fråga om ett förfarande som strider mot 10, 11 eller 12 §, 13 § 1, 2 eller 5 mom. eller 13 b §, samt

32 §

Den som trots påminnelse från innehavaren av ett allmänt kommunikationsmedel, en lokal eller ett utomhusområde eller från innehavarens representant eller tillsynsmyndigheten, eller trots påminnelse från arrangören eller en ordningsman vid en offentlig tillställning, fortsätter att röka inomhus eller utomhus på ställen där tobaksrökning är förbjuden enligt 12 §, skall för rökingsförseelse dömas till böter.

33 §

Den som innehar en lokal, ett utomhusområde eller ett allmänt kommunikationsmedel eller dennes representant eller den som arrangerar offentliga tillställningar och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) i strid med 12 § tillåter tobaksrökning i lokaler eller på ett utomhusområde där det är förbjudet,

2) i strid med 12 § 2 mom., 13 § eller 13 b § underlåter att vidta de åtgärder för förhindrande av att tobaksrök sprider sig till lokaler där tobaksrökning är förbjuden som förutsätts i de förbud eller föreskrifter som kommunen i enskilda fall meddelat i enlighet med 17 §, eller

3) tillåter att rökrum används för annat än i 13 b § angivet ändamål,

om inte försummelsen skall kan anses vara ringa och om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för brott mot skyddsåtgärder enligt tobakslagen dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs i förordningen av den 25 februari 1977 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (225/1977) 1 § 8-11 punkten, sådana de lyder i förordning 174/1995.

Har en näringsidkare innan lagen träder i kraft i sin restaurang eller förplägnadsrörelse av annat slag vidtagit de nödvändiga åtgärder gällande konstruktion och ventilation för förhindrande av att tobaksrök sprider sig till rökfria områden som förutsätts i den lag som gäller när denna lag träder i kraft och kan den kommunala myndighet som avses i 14 § 4 mom. på basis av kontroll eller sakkunnigutlåtande som näringsidkaren skaffat konstatera att det inte finns något att anmärka i fråga om åtgärderna, är det tillräckligt att sådana ändringar i fråga om konstruktion och ventilation som denna lag förutsätter genomförs inom två år från det att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft
